

Sivistysvaliokunta

Asia: Esitys pysyvän oleskeluluvan edellytyksistä**Viite:** HE 62/2025 vp

Sivistysala ry (Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Tavoitteenamme on, että Suomi on parhaiten koulutettujen ihmisten hyvinvoiva, avoin ja vetovoimainen maa, jossa osaamisella ja luovuudella tehdään parempaa maailmaa. Sivista rakentaa ja puolustaa avointa, kansainvälistä ja suvaitsevaista Suomea. Meidän on aktiivisesti lisättävä vetovoimaamme kansainvälisille osaajille ja opiskelijoille. Suomen kilpailukyky ja hyvinvointi rakentuvat osaamiselle, tutkimukselle ja innovaatioille. Sivista pitää kannatettavina kaikkia toimenpiteitä, jotka tukevat opiskelijoiden, osaajien ja tutkijoiden houkuttelua ja jäämistä Suomeen.

1. Pysyvä oleskelulupa Suomessa suoritettun ylemmän korkeakoulututkinnon, jatkotutkinnon tai yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon perusteella

Sivista kannattaa esitystä, että pysyvän oleskeluluvan voi saada suorittamalla korkeakoulututkinnon Suomessa. Tämä tukee tavoitetta, että yhä useampi valmistunut kansainvälinen opiskelija työllistyy Suomeen. Oleskeluluvan myöntäminen korkeakoulututkintoja suorittaneille on tärkeää, sillä sekä yliopistot että ammattikorkeakoulut kouluttavat osaajia, joilla on Suomen työmarkkinoilla tarvittavaa korkeaa osaamista.

Hallituksen esityksessä tutkintoperuste kattaa edelleen ylemmät korkeakoulututkinnot ja jatkotutkinnot sekä yliopistossa alemman korkeakoulututkinnon (kandidaatti). Perustelujen mukaan yliopiston alempi sisällytetään, koska se on Suomessa käytännössä välitutkinto matkalla maisteriin.

Sivista pitää kuitenkin vääränä, perusteettomana ja syrjivänä ehdotuksena, että pysyvää oleskelulupaa ei voisi saada ammattikorkeakoulututkinnon perusteella. Ammattikorkeakoulututkinto rinnastuu alempaan yliopistolliseen tutkintoon (kandidaatin tutkintoon) lainsäädännöllisesti, hallinnollisesti, jatko-opintopolkujen sekä opintososiaalisten etujen näkökulmasta. Myös osaamistason näkökulmasta esitys on eriarvoinen, sillä eurooppalaisella korkeakoulutusalueella noudatetaan tutkintojen viitekehystä (European Qualification Framework, EQF), jossa alempi ammattikorkeakoulututkinto vastaa yliopistoissa suoritettavaa kandidaatin tutkintoa.

Esitys toteutuessaan heikentäisi AMK-tutkinnon vetovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden silmissä ja myös vaikeuttaisi Suomen koulutusperäistä maahanmuuttoa koskevien tavoitteiden saavuttamista. On tärkeää, että kansainväliset opiskelijat, jotka suorittavat korkeakoulututkinnon, jäävät tulevaisuudessa entistä useammin Suomeen töihin tai jatkamaan opintojaan. Tämä lisää Suomen inhimillistä pääomaa ja edistää Suomen talouden kestävä pohjaa. Oleskeluluvan myöntäminen korkeakoulututkintoja suorittaneille tukee myös tavoitetta siitä, että 75 prosenttia valmistuvista kansainvälisistä opiskelijoista työllistyisi Suomeen valmistumisensa jälkeen.

Sivista esittää, että ammattikorkeakoulututkinto sisällytetään pysyvän oleskeluluvan tutkintoperusteeseen. Esityksen nykyinen rajausta asettaa AMK-tutkinnon Suomessa suorittaneet eriarvoiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta sekä heikentää AMK-koulutuksen vetovoimaa kansainvälisten opiskelijoiden silmissä.

Pidämme myönteisenä, että kielitaidon osoittaminen tutkintoreitillä on joustavaa ja sisältää mahdollisuuden osoittaa A2-taso 15 op:n hyväksytysti suoritetuilla suomen tai ruotsin opinnoilla. Tämä on tarkoituksenmukainen kannustin opiskella kansalliskieliä jo opintojen aikana.

2. Pysyvän oleskelun edellytysten tiukentaminen

Sivista ei kannata esitystä siitä, että pysyvän oleskeluluvan pääsääntöisesti vaatima oleskeluaika pidennettäisiin neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Emme näe esitykselle tarvetta emmekä perusteluita. Mikäli kuitenkin pääsääntöinen edellytys nousee kuuteen vuoteen, Sivista pitää hyvänä sitä, että tietyillä lisäedellytyksillä oleskeluluvan voisi saada jo neljän vuoden jälkeen. Esitämme näihin lisäedellytyksiin kuitenkin muutoksia erityisesti korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön näkökulmasta.

Esityksen mukaan pysyvän oleskeluluvan voisi yhä saada neljän vuoden oleskelun jälkeen täyttämällä yhden kolmesta vaihtoehtoisesta lisäedellytyksestä: 1) 40 000 euron vuositulot, 2) Suomessa tunnustettu ylempi korkeakoulututkinto tai jatkotutkinto yhdessä kahden vuoden työhistorian kanssa taikka 3) erityisen hyvä suomen tai ruotsin kielen taito yhdessä kolmen vuoden työhistorian kanssa. Kaikissa tilanteissa tietyn pituinen työhistoria sisältäisi myös vaatimuksen siitä, että se olisi kerrytetty niin, että mukana olisi yhteensä enintään kolme kuukautta muuta poissaoloa työstä tai turvautumista työttömyysturvaan tai toimeentulotulotukeen.

Sivista koulutus- ja tutkimusalan työnantajajärjestönä esittää huolensa siitä, että lakisääteiset tulotasovaatimukset voivat johtaa paineisiin asettaa henkilöstön palkkoja työn ulkopuolisen kriteerin ohjaamina.

Jos tuloaraja kuitenkin asetetaan, on otettava huomioon, että kaikki korkeakoulujen tutkimus- ja opetushenkilökunnasta eivät yllä neljän vuoden oleskeluvaatimuksen piiriin 40 000 euron vuositulojen perusteella. Esimerkiksi apurahatutkijoiden osalta ei aina päästä 40 000 euron vuosituloihin. Sivista esittää, että vuosituloraja lasketaan 35 000 euroon ja tutkimusapurahojen osalta vielä alemmas (ks. jäljempänä).

Korkeakouluissa työskennellään usein määräaikaissä tutkimustehtävissä, koska työtä tehdään paljonkin määräaikaissella hanke- ja tutkimusrahoituksella, joka voi olla peräisin Suomesta tai ulkomailta. Hallituksen esitys ei ota tätä huomioon edellyttäessään alle kolmen kuukauden muuta poissaoloa työstä tai enintään kolmen kuukauden turvautumista työttömyysturvaan tai toimeentulotulotukeen.

Tästä syystä Sivista esittää, että tutkijoiden asemaa hallituksen esityksessä parannetaan seuraavasti:

1. Työhistorian laskennassa hyväksyttäisiin omarahoitteiset lyhyet tutkimusjaksot, jotka sijoittuvat työsuhteiden väliin.
2. Ulkomaisella apurahalla tehty tutkimus Suomessa tulisi laskea osaksi työhistoriaa, jos tutkija on aiemmin ollut suomalaisen työnantajan palveluksessa ennen kyseistä apurahajaksoa. Tämä estäisi työhistorian katkeamisen epäoikeudenmukaisesti.
3. Apurahalla tehtävä tutkimustyö ulkomailla ei saisi katkaista asuinajan tai työhistorian laskentaa silloin, kun tutkijalla on apurahatutkijan sopimus suomalaisen korkeakoulun kanssa.

4. Tutkijoiden, jotka eivät ole työsuhteessa korkeakouluun, apurahojen osalta euromääräisen rajan tulisi olla alhaisempi. Apurahat ovat verovapaita siltä osin kuin niiden nettomäärä ei verovuonna ylitä valtion taiteilija-apurahan vuotuista määrää (TVL 82 §). Vuonna 2025 apurahat ovat veronalaista tuloa vasta 26 671,92 euroa ylittävältä osuudelta. Apurahat vastaavat näin ollen suurempaa vastaavaa muuta bruttoansiotuloa."

Helsingissä 18.9.2025

Sivistysala ry

Heikki Kuutti Uusitalo, johtaja, politiikka ja vaikuttaminen

Aleksi Sandroos, asiantuntija, politiikka ja vaikuttaminen
aleksi.sandroos@sivista.fi, puh. +358400826363

Sivistysala tekee sinnikästä työtä koulutuksen, osaamisen ja luovuuden puolesta. Sivista edustaa yli 430:a yksityistä sivistysalan työnantajaa. Jäsentemme palveluksessa on noin 70 000 alan ammattilaista. Olemme Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.